

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

नागपूर जिल्हा

१९९५-९६

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरीता

जिल्हा सामाजिक

व

आर्थिक समालोचन

1995 - 96

जिल्हा : नागपूर

जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय,
अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,
महाराष्ट्र शासन,
नागपूर

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन 1995-96

दृष्टिक्षेपात जिल्हा - नागपूर

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा नागपूर	महाराष्ट्र राज्य
1	2	3	4	5
[एक]	<u>प्राकृतिक रचना</u>			
	अ) भौगोलिक स्थान		0	0
	1) उत्तर अक्षांश	अंश	20.35 ते 21.44	16.4 ते 22.1
	2) पूर्व रेखांश	अंश	78.15 ते 79.40	72.6 ते 80.9
	ब) हवामान		[1994]	[1992-93]
	तापमान			
	1) किमान	डिग्री सेल्सीअस	7.8	2.6
	2) कमाल	-----	47.0	46.2
	3) पर्जन्य [सरासरी]	मि.मि.	1247.80	1035.16
	क) प्रशासकिय विभाग[1995-96]			
	1) तालुके	संख्या	14	325
	2) पंचायत समित्या	संख्या	13	298
	3) टंचाई ग्रस्त तालुके	संख्या	-	उना
	4) एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प	संख्या	13	0
	5) शहरे	संख्या	23	336
	6) गावे [एकुण] 1991 प्रमाणे	संख्या	1878	43025
	1) निर्जन	संख्या	243	2613
	2) वस्ती असलेली	संख्या	1635	40412
	7) क्षेत्रफळ	चौ.कि.मि.	9931	307713
दोन	प्रशासकिय संस्था [1995-96]			
	1) पंचायत समित्या	संख्या	13	298
	2) महानगरपालिका	संख्या	1	12
	3) नगरपरिषदा	संख्या	10	233
	4) कटक मंडळे	संख्या	1	7
	5) ग्रामपंचायती	संख्या	775	27614
	6) पोलीस ठाणी	संख्या	42[95-96]	893
	7) पोलीस आऊट पोस्ट	संख्या	99[95-96]	1455

अक्र	बाब	परिणाम	जिल्हा नागपूर	महाराष्ट्र राज्य
1	2	3	4	5
तीन	लोकसंख्या [1991] प्रमाणे			
	1) ग्रामीण लोकसंख्या	आकडे हजारात	1256	48396
	2) नागरी लोकसंख्या	आकडे हजारात	2031	30542
	3) एकुण लोकसंख्या	आकडे हजारात	3287	78937
	4) अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	619	8758
	5) अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची एकुण लोकसंख्येशी टक्केवारी	टक्केवारी	12.83	11.09
	6) अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	458	7318
	7) अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची एकुण लोकसंख्येशी टक्केवारी	टक्केवारी	13.93	9.27
	8) पुरुष	आकडे हजारात	1710	40826
	9) स्त्रियां	आकडे हजारात	1577	38112
	10) स्त्रि-पुरुष प्रमाण	1000-पुरुषामागे स्त्रियांचे प्रमाण	922	934
	11) घनता	दर चौरस किमि क्षेत्रातील लोकसंख्या	331	257
	12) साक्षरतेचे प्रमाण [1991]			
	1) एकुण	टक्केवारी	73.64	64.87
	2) पुरुष	टक्केवारी	81.79	76.6
	3) स्त्रिया	टक्केवारी	64.74	52.3
	4) राज्यामध्ये जिल्ह्याचा क्रमांक	संख्या	2	0
चार	कृषि [अध्यायी]		(1994-95)	(1995-96)
	1) भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	986	30758
	2) जंगलव्याप्त क्षेत्र	हजार हेक्टर	140	5277
	त्याची भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	टक्केवारी	14.20	17.16
	3) शेतीस उपलब्ध नसलेली जमीन			
	अ) बिगर शेती वापराखालील जमीन	हजार हेक्टर	61	1236
	ब) पडीत आणि लागवडीलायक नसलेली जमीन	हजार हेक्टर	57	1712
	क) एकुण [अ + ब]	हजार हेक्टर	118	2948

अक्र	बाब	परिमाण	जिल्हा नागपूर	महाराष्ट्र राज्य
1	2	3	4	5
4)	पडीत जमिनी न्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतर जमिन			
1)	कायम गुरे चरण आणि इतर	हजार हेक्टर	58	1358
2)	झाडे झुडपाखालील जमीन	हजार हेक्टर	22	222
3)	लागवडीयोग्य परंतु पड जमीन	हजार हेक्टर	69	890
5)	<u>पडीत जमीन</u>			
1)	चालू पड	हजार हेक्टर	22	1037
2)	इतर पड	हजार हेक्टर	39	1116
6)	<u>पिकाखालील जमीन</u>			
1)	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	519	17911
2)	दुसोटा क्षेत्र	हजार हेक्टर	59	3416
3)	एकुण पिकाखालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	578	21327
7)	<u>ओलित क्षेत्र</u>		(1994-95)	(1995-96)
1)	निव्वळ ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	82	2510
2)	एकुण ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	156	3287
8)	महत्वाच्या पिकाखालील क्षेत्र [अन्नधान्य]	हजार हेक्टर	348	13275
9)	<u>वहित धारण जमिन [अंतिम [1990-91]</u>			
1)	2 हेक्टरपेक्षा कमी	हजार हेक्टर	114	6003
2)	2 ते 10 हेक्टर	हजार हेक्टर	97	3297
3)	10 हेक्टरपेक्षा जास्त	हजार हेक्टर	4	170
10)	जमिन महसूल वसुली [1995-96 सुधारीत]	लाख रुपये	17.35	8500
11)	जिल्हा परिषदांचा उपकर	हजार रुपये	3651	189343
12)	पंचायत समित्यांचा उपकर	हजार रुपये	1793	
पाच)	<u>पशुसंवर्धन [पशुगणना 1992]</u>			
1)	एकुण पशुधन	संख्या हजारात	1061	36393
2)	गायी व बैल	संख्या हजारात	635	17441
3)	म्हशी व रेडे	संख्या हजारात	88	5447
4)	मेंढ्या	संख्या हजारात	17	13015
5)	शेळ्या	संख्या हजारात	308	
6)	कोंबड्या व बदके	संख्या हजारात	599	32187

अक्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा. नागपूर	महाराष्ट्र राज्य
1	2	3	4	5
सहा)	<u>सहकार [1995-96]</u>			
	1) सहकारी संस्था	संख्या	4504	139089
	2) प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्था	संख्या	597	20137
	3) प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्थाची सभासद संख्या	संख्या हजारात	195	9062
	4) सहकारी दुग्ध संस्था	संख्या	273	20038
	5) प्राथमिक कृषि पत संस्थांनी दिलेली कर्जे	रुपये कोटीत	22.80	1497
सात)	<u>जलसिंचन [1995-96] च्या अखेरपर्यंत पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व त्याखालील लाभक्षेत्र</u>			
	1) मोठे प्रकल्प	संख्या	1	33
	2) मध्यम प्रकल्प	संख्या	15	177
	3) लघु प्रकल्प [राज्यक्षेत्रा] लाभक्षेत्र	1 व 2 चे लाभक्षेत्र हजार हेक्टर	244	उना
	4) सिंचन विहीरीखाली भिजणारे क्षेत्र	संख्या हजार हेक्टर	48	1700
		हजार हेक्टर	19	उना
		हजार हेक्टर	43	1371
आठ)	<u>उद्योग [1995 अखेर]</u>			
	1) नोंदणीकृत चालू कारखान्यांची संख्या	संख्या	1709	31555
	2) नोंदणीकृत चालू कारखान्यांची संख्या [उत्पादन चालू कारखाने]	संख्या	1373	27438
	3) सहकारी साखर कारखान्यांची संख्या [1995-96]	संख्या	3	109
	4) सहकारी साखर कारखान्यातील उत्पादन [1993-94]	हजार.मेटन	6	5253
	5) सर्व सुत गिरण्यांची संख्या [1993-94]	संख्या	9	238
नऊ)	<u>वीज</u>		[31. 3. 96]	[31. 3. 94]
	1) वीजपुरवठा केलेली शहरे व खेडी	संख्या	1901	39413
	2) विद्युतीकरण झालेल्या गावांची संख्या	संख्या	1878	उना

अक्र	बाब	परिमाण	जिल्हा नागपूर	महाराष्ट्र राज्य
1	2	3	4	5
	अ) वीज पुरवठा केलेले पंप संच [मार्च 1996 अखेरपर्यंत]	संख्या "000"	61	2026
	ब) बसविण्घात आलेले गोबरगॅस संपत्रे	संख्या	13550	0
दहा]	<u>सर्वजनिक आरोग्य</u>		[1995-96]	[1995]
	1) रुग्णालये	संख्या	30	736
	2) दवाखाने	संख्या	140	1418
	3) प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	45	1695
	4) प्राथमिक आरोग्य पथके [अस्थायी]	संख्या	0	161
अकरा]	<u>शिक्षण</u>		[1994-95]	[1995-96]
	1) एकूण प्राथमिक शाळा	संख्या	2334	62202
	2) प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या हजारात	433	11709
	3) प्राथमिक शाळेतील शिक्षक	संख्या हजारात	13	299
	4) प्रत्येक शिक्षकामागे प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	32	39
बारा]	<u>माध्यमिक शिक्षण [1994-95]</u>			
	1) दुय्यम शाळा	संख्या	644	13077
	2) शाळेतिल एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	380	6514
	3) शाळेतिल शिक्षक	संख्या हजारात	12	200
	4) प्रत्येक शिक्षकामागे माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	32	33
तेरा]	<u>उच्च शिक्षण (1995-96)</u>			
	1) संस्था	संख्या	127	1345
	2) एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	95	876
चौदा]	<u>अ) प्रौढ शिक्षण</u>		[1995-96]	[1993-94]
	1) प्रौढ शिक्षण केंद्रे	संख्या	139	0
	2) प्रौढांची उपस्थिती [साक्षर]	संख्या हजारात	3	0

अक्र	बाब	परिमाण	जिल्हा नागपूर	महाराष्ट्र राज्य
1	2	3	4	5
	ब) तांत्रिक व व्यवसाय शिक्षण[1995-96]			
11	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संख्या	40	485
	1) शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संख्या	11	241
	2) अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संख्या	29	244
	2) शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेश क्षमता	संख्या	4544	78416
	3) पदवी अभ्यासक्रमाच्या तांत्रिक संस्था व त्यांची पहिल्या वर्षी साठी प्रवेश क्षमता	संख्या संख्या	8 1928	94 23251
	4) पदवीका अभ्यासक्रमाच्या तांत्रिक संस्था व त्यांची पहिल्या वर्षासाठी प्रवेश क्षमता	संख्या संख्या	10 2420	182 31416
	5) व्यवसाय शिक्षण संस्था [माध्यमिक व उच्च माध्यमिक गटा व त्यांची प्रवेश क्षमता]	संख्या संख्या हजारात	93 10	उना उना
पंधरा	परीवहन आणि दळणवळण [मार्च 1996 अखेर]			
	1) एकुण रेल्वे मार्ग लांबी	किमि	457.42	5461
	2) रस्त्यांनी जोडलेली गावे			
	अ) बारमाही	संख्या	710	26756
	ब) हंगामी	संख्या	493	8480
	3) एकुण रस्त्यांची लांबी (पृष्ठां किता)	किमि	8042	153414
	4) राष्ट्रीय महामार्गांची लांबी	किमि	287	2963
	5) राज्य महामार्गांची लांबी	किमि	1108	32070
	6) महत्वाच्या जिल्हा रस्त्याची लांबी	किमि	841	40748
	7) इतर जिल्हा रस्त्याची लांबी	किमि	1208	40558
	8) ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	किमि	4598	70751

अक्र	बाब	परिमाण	जिल्हा नागपूर	महाराष्ट्र राज्य
1	2	3	4	5
सोळा]	एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम			
	1) दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबे 2) 1982-83 च्या सर्वेक्षणानुसार 1994-95 वर्षातील	संख्या लाखात	1.11	34.34
	जुने लाभार्थी	संख्या	13675	19214
	नविन लाभार्थी	संख्या	73453	162383
	एकुण	संख्या	87128	181597
सतरा]	<u>रोजगार निर्मिती</u>		[1995-96]	[1994-95]
	अ) रोजगार हमी योजना	मनुष्य दिवस [लाखात]	7.87	942.05
	ब) जवाहर रोजगार कार्यक्रम [1995-96 अखेर]	-----	21.89	912.05
अठरा]	<u>आदिवासी कल्याणकारी योजना</u>			
	आदिवासीकरीता आश्रमशाळा विद्यार्थी	संख्या संख्या	7 2343	731 248298
एको- णवीस	<u>मागासवर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना</u>		[1995-96]	[1994-95]
	अ) मागासवर्गीयांसाठी वस्तीगृहे	संख्या	9	192
	ब) वस्तीगृहात राहणारे विद्यार्थी	संख्या	725	12797
वीस]	<u>जिल्हा नियोजन [1995-96]</u>			
	1) वार्षिक योजनेतील मंजूर तरतूद	रुपये कोटीत	45.10	2559.83
	2) अनुशेष भरून काढण्यासाठी तरतूद	रुपये कोटीत	8.76	245.32
एकेवीस]	<u>नागरी पुरवठा [1995-96]</u>			
	1) रास्त भावाची दुकाने	संख्या	1340	41879
	2) पुरविलेला एकुण साठा			
	अ) गहू	हजार टन	47.7	960
	ब) तांदूळ	हजार टन	26.8	858
	3) शासकिय गोदामे [30.6.96]	संख्या	18	955
	4) साठविण्याची क्षमता [30.6.96]	मेटन	278644	583281

टिप : उना = उपलब्ध नाही

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई
जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, नागपूर